

ЗМІСТ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Суконна Н. Г., Кононенко А. В., студентки
Науковий керівник: Догадайло Я. В., к. е. н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Дослідження вітчизняних і закордонних вчених свідчать, що в основі успіху підприємства в ринкових умовах є здійснення усвідомленого, гнучкого керування полем результатів, що відповідає стану як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства. Рішенню окремих задач цієї проблеми присвячені роботи багатьох вітчизняних вчених: М.О. Кизима, О.М. Тищенко, З.Е. Шершньової та інш. А також закордонних – М.Х. Мескона, О.П. Градова, П.Ф. Друкера, С. Джерто, Г. Кокинза, Р. Лесли, Л. Мейзела, М. Менкинса, Р.Стила, Ф. Ніколса, Х.К. Рамперсада, Т. Санталайнена, Д.С. Синка, Р. Уотермена, Т. Питерса, М. Хансена, Д. Ексан, та ін. Разом з цим існує низка питань, що вимагають подальшого теоретичного і практичного обґрунтування. Об'єктивна оцінка успіху є першоосновою його ефективного управління для її здійснення необхідно визначити складові категорії, що відображає успіх підприємства, тобто результативності. Єдності думок вчених щодо цього питання не існує.

Під результативністю розуміється категорія, що відбиває успіх діяльності підприємства в умовах ринку та являє собою комплексний результат діяльності підприємства, який відображає рівень досягнення та правильність поставлених цілей з мінімально можливими витратами та помилками. Саме результативність характеризує здатність підприємства встановлювати цілі, що відповідають ситуації, що склалася у внутрішньому і зовнішньому середовищі підприємства, і досягати їх з мінімально можливими витратами і помилками. Вона є багатокритеріальним показником, кожен із критеріїв якого, у свою чергу, уявляє собою складну величину. Склад результативності функціонування підприємства багато в чому визначається специфікою його діяльності.

Д. Сінк [1] в своїй роботі запропонував в якості критеріїв результативності розглядати сім: прибутковість, продуктивність, економічність, якість, якість трудового життя, інновативність та дійовість, але сутність, призначення та засіб визначення кожного з критеріїв представлені не були. В праці [2] одержав подальший розвиток склад критеріїв результативності шляхом додавання до

нього критерію положення на ринку та були описані сутність, призначення та засіб визначення кожного з восьми критеріїв. М. Явдак [3] пропонує в якості складових результативності розглядати вісім параметрів: прибутковість, економічність, якість продукції, ринкова позиція, інноваційність, продуктивність, екологічність та якість трудового життя. Тобто удосконалюється набір елементів результативності шляхом додавання критерію екологічності, заміни критерію положення на ринку критерієм ринкова позиція та усунення критерію дієвості, але чому були здійснені ці перетворення не пояснено.

Існують інші підходи до розгляду елементів результативності діяльності підприємства, а саме: система збалансованих показників, запропонована Р. Капланом та П. Нортонем, Л.С. Мейзелом [4-7]; піраміда результативності, розроблена Дж. МакНейром, Р. Лінчем та К. Кроссом [8]; система показників відповідальності [8, 9], вперше була описана Ф. Ніколсом; модель EP2M, розроблена К. Адамсом та П. Робертсом [9, 10]; універсальна система показників Рамперсада К. Хьюберта [11] та інші. Тому існує потреба в перевірці відповідності обраних критеріїв результативності [2] сучасним розробкам у галузі її вимірювання. Таким чином було розглянуто: збалансовану систему показників (BSC); збалансовану систему показників Лоуренса С. Мейзела; піраміду результативності; систему показників відповідальності (ASC); модель EP2M; універсальну систему показників (TPS).

Як вважає Г. Жучкова, одним показником ефективності неможливо повністю дослідити економіку підприємства, тому доцільно використовувати комплексну оцінку діяльності суб'єкта господарювання. Результативність як узагальнюючий показник, включає в себе три складові: ефективність, економічність та адаптивність і дозволяє здійснити комплексну оцінку [12]. Отже, вона зазначає, що результативність діяльності – це оцінка ефективності, економічності, конкурентоспроможності та стійкості економічного та фінансового розвитку господарюючих суб'єктів.

На підставі визначення сутності результативності діяльності підприємства для виявлення рівня узгодженості думок щодо її критеріїв, розглядалося три типи підходів: критерії результативності, типові цілі і ключові сфери їх визначення (таблиця). Два останніх або були віднесені до критерію результативності, або заносилися згідно економічної суті показників, що характеризують їх, в наступний

Таблиця - Порівняльний аналіз змісту результативності діяльності підприємства

№ з/п	Назва критерію результативності	Прізвище вченого														Відсоток збігу, %	Ранг					
		П. Друкер	М. Хансен	П. Ролжерс, М.Бленко	Т. Питерс	Д. Сінк	Г. Кокінз	Т. Санталінен	С. Джерто	Р. Деслі	М. Менкінс, Р. Стил	Е. Мосент, П. Бреган	Р. Каплан, Д. Нортон	Г. Жучкова	Р. Лінч, К. Кросс			Д. Попов	Х. Рамперсад	Ф. Ніколс	М. Ягдак	
1	Прибутковість	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	83,33	1
2	Продуктивність	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	83,33	1
3	Економічність	+	+	+		+															77,78	2
4	Якість продукції	+	+	+		+															72,22	3
5	Дієвість	+	+		+	+															61,11	4
6	Якість трудового життя	+																			55,56	5
7	Ставанце на ринку		+																		55,56	5
8	Інноваційність	+	+	+	+	+															50,00	6
9	Соціальна відповідальність	+																			27,78	7
10	Задоволеність клієнта																				22,22	8
11	Потужність підприємства																				11,11	9
12	Імідж підприємства																				5,56	10
13	Екологічність																				5,56	10
Всього		8	7	5	3	7	8	6	6	9	6	6	4	8	4	4	5	4	6	6	8	

рядок як нові критерії. Таким чином виявлено, що більше ніж 50 % думок збіглися за такими критеріями: прибутковість, продуктивність, якість трудового життя, інновативність, економічність, якість, положення на ринку, дієвість (таблиця).

Для забезпечення вірогідності результатів дослідження щодо перевірки відповідності обраних критеріїв результативності діяльності підприємства [2] сучасним розробкам в галузі її вимірювання було використано методичний підхід В.М. Мішина [13]. Можливу помилку результатів експертизи прийнято на рівні 10 %. У цьому випадку мінімальна кількість експертів дорівнює 18 чоловік, тобто мінімальна кількість вчених, погляди яких необхідно проаналізувати складає 18 чоловік. У таблиці було розглянуто 18 літературних джерел, де були розглянуті підходи щодо вимірювання результативності діяльності підприємства.

Таким чином, виявлено, що запропоновані в роботі [2] критерії відповідають та не суперечать сучасним напрацюванням з вимірювання результативності (система збалансованих показників [4-7], піраміда результативності [20], система показників відповідальності [20], модель EP2M [10] та універсальна система показників [11]). Це підтверджує їх можливість використання сучасними підприємствами під час управління результативністю діяльності.

Література.

1. Синк Д.С. Управление производительностью: планирование, измерение и оценка, контроль и повышение / пер. с англ. М.: Прогресс, 1989. 528с.
2. Тищенко А.Н., Кизим Н.А., Догадайло Я.В. Экономическая результативность деятельности предприятий: монография. Х.: ИД «ИНЖЕК», 2005. 144 с.
3. Явдак М.Ю. Критерії оцінки результативності діяльності підприємства. Бізнес Інформ. 2011. № 11. С. 70 – 74.
4. R.S. Kaplan, P.P. Norton. The Strategy – Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment. Boston: Harvard Business School Press, 2001. 352 p.
5. HBR's 10 Must-Reads on Startegy. Boston: HBR, 2011. 143 p.
6. Измерение результативности компании / пер. с англ. 2-е изд. М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. 220 с. (Серия «Классика Harvard Business Review»).

7. Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. 304 с.

8. Ивлеев В., Попова Т. Balanced Scorecard - альтернативные модели. *Банки и технологии*. 2002. №4. URL: <http://www.hr-portal.ru/article/balanced-scorecard-alternativnyye-modeli> (дата звернення 30.09.2019).

9. Макаренко М.В., Малова И.И. Системы показателей, модели и подходы к оценке эффективности деятельности предприятия. URL: http://www.edit.muh.ru/content/mag/trudy/12_2008/04.pdf (дата звернення 30.09.2019)

10. Попов Д. Эволюция показателей стратегии развития предприятия. *Управление компанией*. 2003. № 2. URL: <http://www.management.com.ua/strategy/str070.html> (дата звернення 30.04.2019)

11. Рамперсад К. Х. Универсальная система показателей деятельности: Как достигать результатов, сохраняя целостность / пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. 352 с.

12. Жучкова Г. А. Результативність діяльності підприємства: науково-методичні аспекти її визначення. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2517> (дата звернення 30.04.2019).

13. Мишин В.М. Исследование систем управления. М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2007. 527 с.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА

Сапельніков В. В., студент

Науковий керівник: Бугріменко Р. М., к. е. н., доцент

Харківський державний університет харчування та торгівлі

В дійсно ринкових умовах в суспільстві постійно відбуваються складні процеси поляризації і розшарування основного контингенту споживачів. Процеси розшарування соціального статусу і доходи споживачів відбуваються паралельно із поляризацією торговельних підприємств на товарному ринку: одна частина з яких орієнтована на обслуговування багатих жителів; інша – середнього класу і, врешті, третя обслуговування бідних і соціально незахищених верст